

שני דיני פרק שלשה עשר כתובות

ק.

עין משפט גד מצוה

גב א ב מיי פ"ד מהל' מלוה וזה ה"ל"א ט"ש"ע ח"מ ס"י פה סעי' ה':

גג ג ד ה ו ז מיי שם ה"ל' ט"ש"ע שם סעי' ג':
גד ח ט"ש"ע שם סעי' ה':
גה ט מיי פ"ג מהל' אשמת הל' י' סגג לאין פ"א ט"ש"ע אה"ע ס"י עה סעי' ה':

תוספות ר"ד (המשך)

עצמן עבר לזה לאיש מלוה ולא בבית אותו בחובך אלא ודאי נראין הדברים ששטרך מווייף הוא ואינו גובה ראובר בשטרך כלום. וחכ"א בעבור זה לא יפסל שטרך של ראובר אלא זה גובה שטרך חובו וזה גובה שטרך חובו. היכי דמי אי דלא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דארמון ואי דמטא זמניה הא מטא זמניה ומ"ט דרבנן פ"י ההלואה האחרונה שהלוה שמעון לראובן מנה מהי הייתה אם הייתה עד דלא מטא זמניה דשטרך דארמון ששטרך היה עד שנה א' וקדם השנה אינו יכול לתבעו את שמעון מאותו מנה ועד שלא השלימה השנה בא ראובר אצל שמעון והלוהו מנה בהא לימא ארמון אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לזה ממני והרי עדיין לא הגיע זמן שטרך של ראובר לגבות שמעון וכעבור זה חזר לזה ממני ולא יכול לגבות אותו המנה בחובו ולקח ממני בהלוואה ולא יתבל שטרך של ראובר למני שחזר לזה משמעון ואי דמטא זמניה כגון שהגיעה השנה ואח"כ לזה ראובר משמעון מנה. א"כ מ"ט דרבנן שפיר קאמר ארמון (ל) דימא א"ל שמעון אילו ולקחת ממני בהלוואה ועשית עמך אתה לזה לא גבית ממני המנה בחובך כיון שהגיע זמן שטרך לגבות שמא היה דחוק למעות ביותר עצמך עבר לזה לאיש מלוה: לא צריכה בימא דמישל ומניה מר סבר עביד איניש דיוויף בימיה. פ"י ביום שמשלמת השנה בא ראובר לזה ומי שפיר קאמר סבר דלמא א"ל שמעון אילו לא עביד איניש דיוויף בימיה שכיין למחור יכול לתבעו את חובו מי הביאך ליקח ממנו בהלוואה היום ימתן זה היום ויבא יגבה חובו אלא ודאי מווייף הוא. ותכמים סברי עביד דיוויף בימיה שמא היה דחוק למעות ביותר ולא יכול להמתין עד למחר ולקח ממנו היום בהלוואה הי"ל שן השטרות קיימים וזה גובה שטרך חובו בוטנו זה גובה שטרך חובו בוטנו. ואמר שטרך חובו שטרך חוב זה על זה רב נחמן אמר זה גובה וזה גובה ורב ששת אמר זה עומד בשלו וזה עומד בשלו פ"י כגון ראובר שהוציא שטר על שמעון שהלוהו מנה בינין מכאן ועד שנה ושמעון הוציא שטר על ראובר שהלוהו מנה באייר מכאן ועד שנה דאליבא דכ"ע שטרות שניהן קיימים שהרי כשחזר שמעון והלוה מנה לראובן באייר עדיין לא הגיע זמנו של ראובר לגבות שמעון ומורה בזה ארמון דזה גובה וזה גובה כדארמון ואירע הדבר שהמתין ראובר

מחבוב את שמעון עד שהשלימה שנתו של שמעון ועכשיו אנו רואין שזמן שני השטרות הגיע לגבות קסבר רב נחמן זה גובה וזה גובה שבי"ד נזקקין לנכסי כל אחד ואחד לפרוע למי שכנגדו ורב ששת סבר הפוכי משרתא למה לי כאדם שטעון שתי משאות אחד בכתף ימינו וא' בכתף שמאלו מה נהנה להפך מזה לזה כיון שכובד שניהם שזה גם עכשיו נמי כיון שההלוואות שוות ושתיהן הגיע זמןן לגבות יחד תצא הלוואה כנגד הלוואה וזה יעמוד בשלו ויאמרין דכולי עלמא עידיה בינונית ובינונית וזבורית ודאי הפוכי משרתא הוא כי פליגי דאית ליה לחד עידיה ובינונית ואית ליה לחד זיבורית מר סבר בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין פ"י אם היו קרקעות שוות לא פליגי והפוכי משרתא הוא אלא כי פליגי בשאין שוות כגון שהיה לו לראובן עידיה ובינונית ושמעון אילן לא יבכורין דאית שמעון ורבי מראובן בינונית כדון ב"ח והדר ראובר ושקיל משמעון זיבורית דאותה בינונית נשבעה מראובן נעשה אצלו עידיה ולא שקיל ראובר מניה אלא זיבורית שאין בעל חוב דינו בעידיה וקסבר רב נחמן בשלו הן שמין דאע"ג

ורבנן חברך חברא אית ליה. והא דמסקינן לעיל חליצא דכולי עלמא דלא איבעי ליה למימסר מודעה גבי לעלמנו לא אציג זכותו דלמרינן חברך חברא אית ליה יש לומר דלא דמי דמה שעשאה סימן לא היה כל כך הודאה כמו הכא שהוציא שמכר לו את השדה הילכך לא איבעי ליה למימסר מודעה אצל זהך הודאה פליגי דמיא טפי להודאה ולפרישי אתי לפירע דלעיל ודאי לא היה ליה למיערעך למימסר מודעה דלמלא שמע המוכר לו שדה מנהא וזמנע למוכרה ויהיה לו הפסד שלא ימלא שדות לקנות אצל ה' הכא גבי מכירת שדה אינו כל כך הפסד להרבה לוקמים ימלא דלמרי אינשי זצין קיית זצינת אפקדתו:)

סוף סוף כי אתו למימסר בהדי הדדי קאתו. אע"ג דנזקקין לתובע תמילה היכא דאית ליה פסידא אין נזקקין כדמוכח התם (ב"ק דף ט"ז מו: ושם) טעמא כגון דזילי נכסיה: **שליש ארצות לנשואין.** תוספתא ד"ל צומן שהיה מיהודה ואירס זיהודה או צן גליל שאירס צן גליל אצל צן יהודה שאירס צן גליל אצל צן יהודה כופין אותה לאלת שעל מנת קן נשאה: הכי

עלמא עידיה ועידיה בינונית ובינונית זיבורית וזיבורית ודאי הפוכי משרתא הוא כי פליגי דאית ליה לחד זיבורית וזיבורית רב נחמן סבר הזה גובה וזה גובה קסבר בשלו הן שמין אתי בעל זיבורית ורבי ליה לבינונית דהוה גביה עידיה ואתא ההוא ושקיל זיבורית ורב ששת אמר הפוכי משרתא למה לי קסבר בשל כל אדם הן שמין סוף סוף כי אתי ההוא בינונית דנפשיה קשקיל ולרב נחמן מאי הוית דאית בעל זיבורית ברישא ליתי בעל בינונית וליגבי זיבורית וליהדר וליגבי ניהליה לא צריכא דקדים תבעיה סוף סוף כי אתו למימסר בהדי הדדי קאתו אלא לא צריכא דאית ליה לחד עידיה ובינונית ואית ליה לחד זיבורית מר סבר ב' בשלו הן שמין ומר סבר בשל כל אדם הן שמין תנן וחכ"א זה גובה וזה גובה א' תרנגמה רב נחמן אליבא דרב ששת יכונן שלוה זה לעשר זה לחמש ה"ד אליבא ראשון לעשר ושני לחמש בהא לימא ארמון אילו הייתי חייב לך כיצד אתה לזה ממני הא לא מטא זמניה ואי דלא מטא זמניה הא לא מטא זמניה ומ"ט דארמון לא צריכא דאתא בההוא יומא דמישלם חמש מר סבר יעביד איניש דיוויף ליומיה ומ"ט לא עביד איניש דיוויף ליומיה רמי בר חמא אמר הכא ביתמי עסקינן דיתמי מוגבא גבי אנבווי לא מגבנין מיניהו והא זה גובה וזה גובה קתני זה גובה וזה ראוי לגבות ואין לו אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דזה גובה וזה גובה קתני ועוד לגבניהו ארעא ליתמי וליהדר וליגבניהו מינייהו כדרב נחמן ד' דאמר ר"ג אמר רבה בר אבוה יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן בעל חוב חוזר וגובה אותן מהן קשיא ולוקמה דאית להו ליתמי זיבורית ואית ליה לדידיה ע' עידיה ובינונית דאולי יתמי גבו בינונית ומוגבו ליה זיבורית דאי נמי בשל כל אדם הן שמין הא י' אין נפרעין מנכסי יתומים אלא מזיבורית והני מילי היכא דלא תפס אבל היכא דתפס תפס: **מתני'** שלש ארצות לנשואין יהודה ועבר הירדן והגליל אין מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל באותה הארץ מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל

שלא יוכל הנושה לתובעו עד עשר שנים דאיכא רווחא דהמתנה: **אינימא ראשון לעשר.** ושני צא אללו לסוף שנה ולוה לחמש: **צאה לימא ארמון כו' הא לא מטא זמניה.** ונוח היה לו לזה שהלוה י' ויתבענו לסוף חמש ועדיין יהא חובו מעוכב צידו עד השלמת עשר משיהא פורע לו בחובו: **אי דמטא זמניה.** אם שלמו חמשת השנים כשצא המלוה ללוות מן הלוה: **מ"ט דרבנן.** דמכשרי שטרך של מלוה ראשון הרי הגיע זמנו והיה לו לתובעו ולא ללוות דעבד לזה לאיש מלוה: **לא צריכא דאסא.** לגביה ולוה הימנו ציומא דמשלם חמש: **ציתמי עסקינן.** שמת אחד מהן והיתומים צאים ותובעים ואין להם קרקע שיהא שכנגדם גובה שטרך מהן דלא משעבדי מטלטלי דיתמי לבעל חוב: **ה"ג ולוקמה דאיש לכו ויתמי זיבורית ואיש ליה לדידיה עידיה ובינונית דאי נמי בשל כל אדם הן שמין אין נפרעים כו':** **מתני' ג' ארלוס לנשואין.** שלש ארצות אין מוציאין מעיר לעיר ומכרך לכרך. ככך גדול מעיר לעיר ולא מכרך לכרך. ככך גדול מעיר והוא מקום שזוקים ומכל סביביו צאים שם לסחורה וכל דבר מלוי צו: **אבל**

מתני' והלה הוציא שמכר לו שדה. הלוה הוציא עליו שטר מכירה מאחזרת לשטר ההלוואה ואומר שטרך מווייף או פרוע שאם הייתי חייב לך לא היית מוכר לי את השדה שהיה לך לגבות את חובך: **זה היה פקח שמכר לו את השדה.** לפי שהיה זה מצריח מטלטליו ולא היה לו מהיכן ימשכנו על חובו ועכשיו יכול את הקרקע: **גב' באסרא שהלוה יחיז וזוי והדר כסבי שטר מכירה קוני עלמא לא פליגי.** שהיה למוכר לעכב בחובו המעות שקיבל ולא יכתוב לו השטר וכיון שכתבו הוכיח שאין לו עליו חוב: **למימסר מודעה.** ואיני מוכר לו אלא שאוכל למשכנו: **חברא איס ליה.** ויודיעהו ולא יקח עוד השדה: **מתני' שנים שהוציא שטר חוב זה על זה.** לרובן ע"כ שמעון ושמעון על רלוזין שטר שהוציא רלוזין מוקדם ועל שמעון מאחזר: **ארמון אומרי.** יכול שמעון לומר לרלוזין: **אינו חייב הייתי לך.** כדברי שטרך כיצד אתה לזה ממני אחרי כן היה לך לתובע את חובך מנמי: **זה גובה וזה גובה.** אפילו חבזו שזה אין אומרים יעכב זה מלוה של חברו צביל מלוה שהלוה אלא צ"ד יודעין לנכסי כל אחד ומגבין לשכנגדו את חובו: **גב' הפוכי משרתא למה לי.** הנושא שני מרלוזין של עור ומשאן שזה מה יתרון לו להפוך של ימין לשמאל ועל שמאל לימין: **צאלו הן שמין.** מה שארמון חכמים צעל חוב צבינונית דקרקעות הלוה שמין שאם יש ללוה שדה שהיא צבינונית לכל אדם ולא היה עידיה ששאר שדותיו גרועות הימנה אין צ"ח גובה הימנה: **ורב ששם פנר צעל כל אדם הן שמין.** וסוף סוף כי הדר אתי האי למיגבי צבינונית שהיתה שלו שקיל: **ולרי חזמת.** נתי נמי דצעלו של שמין מאי **תנן כו': סוף סוף כי אסו למיגבי צבדי דרדי אסו.** שהרי שניהן הוצילו שטרותיהן צבית דין: **מר סבר צעלו הן שמין.** ולאו הפוכי משרתא הוא דממה נפשך איכא רווחא לבעל זיבורית דאי חצריה קדים צרישא וגבי איכא גביה עידיה וצבינונית וזיבורית ומגבי להאין צבינונית ואית קדים וגבי צבינונית הויה גביה עידיה ומגבי לחצריה זיבורית: **ומר סבר צעל עולם הן שמין.** וכיון דצהדדי אתו למיגבי יהצי צית דין צבינונית לבעל זיבורית צרישא והדר גבי לה מיניה הלכך הפוכי משרתא הוא: **תנן זה גובה וזה גובה.** נתי נמי דאית להו לרצנן צשניהם השטרות צשנים יעמוד זה צעלו וזה צעלו אלמא ש"מ צעלו הן שמין ולאו הפוכי הוא: **כגון שלוה זה לעשר.**

מכרו לו והלכה כתכמים. והוא דאמר דקלא לבתי. פ"י צויה בשעת מיתתו שיתנו דקל א' לבתו ולא יפירש באיזה רוח יתנהו לה אוכל יתמי אפילו ולא יתנו לה דקלא אולא היא לגבי אתי וקדוהו לה סבר רב יוסף למימר הוינו מתני' א"ל אביי מי דמי התם כל חד וחד מצי מרדכי ליה הכא דקלא גבייהו הוא פ"י התם כל א' וא' אומר אין דרך אצלי אלא אצל חברי אבל הכא לכל אחד יש להן מה הולק חלק שאילו היו נותנים לה הולק קודם שיהלוקו היה מתמטט חלקו של כל א' וא'. מאי תקנתיהו ליחבו לה דקלא ולהדרי לילפוג מרישא. ההוא דאמר דקלא לבתו שכיב ושכבך תרי פלגי דיקלי יתיב רב אשי וקדוהו בה מיקור אשמיש לתרי פלגי דיקלי דקלא אי דלך יתנו לא סיפן איזה דקל יתנו לה והלכך יכולים היתומים לטלקה באיזה דקל שירצו והניח הירבה דקלים וגם הניח שני חצאי דקלים שהיה לו בשותפות עם א' מביעה ליה לרב אשי אם יכילין לטלקה באותן שני חצאי דקלים או דלמא דיקלא א' משמע על שני חצאי דקלים א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגוראני משמיה דרבינא קרו איניש לתרי פלגי דיקלי דקלא: **מתני'** המוציא שטר חוב על חברו והלה הוציא שמכר לו את השדה ארמון אומר אילו הייתי חייב לך היה לך להפרע את שלך כשמכרת לי את השדה וחכ"א זה היה פקח שמכר לו את השדה שיכול למשכנו. פ"י המלוה הוציא שטר חוב על הלוה והלוה הוציא שטר חוב על המלוה כשמכר לו המלוה שדרו ואומר שטרך הוא מווייף או פרוע שאילו חייב הייתי לך למה מכרת השדה שלך ולא גבית המעות בחובך וחכ"א זה המלוה היה פקח שמכר לו את שדרו מפני שלא היו לו אלא מטלטלין ואם היה בא למשכנו היה מסתירן לפיכך מכר שדרו לו שיוכל למשכנו ואצ"פ שיהי לו שדה אחרת היה ירא שמא היה משועבד לאחרים אבל אם המלוה קנה לאחר מכאן שדה מן הלוה מורו רבנן שיוכל לומר לו אילו חייב הייתי לך למה נתת לי מעות ולא גבית אותן בחובך ולית ליה למלוה שום טענה לומר לו: באחרת דיהבי וזוי והדר כתיבי שטרא כ"ע לא פליגי דמצי א"ל היה לך להפרע את שלך כי פליגי באחרת דכתיבי שטרא והדר יחיז וזוי ארמון סבר איבעי לך למימסר מודעה אשטרא ורבנן אמרי חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה והלכה כתכמים: **מתני'** שנים שהוציא ש"ח זה על זה ארמון אומר אילו חייב הייתי לך כיצד אתה לזה ממני וחכ"א זה גובה שטר חובו וזה גובה שטר חובו. פ"י ראובר הוציא שטר חוב על שמעון שהלוהו מנה ושמעון הוציא שטר חוב על ראובר שמולוהו מנה שטרך של שמעון הוא מאוחר לשטרך של ראובר ארמון אומר יכול שמעון לומר לראובן אילו חייב הייתי לך כמו שכתוב בשטרך למה חזרת ולית ממני מנה ולא גבית אותו המנה ממני בחובך מי הביאך לקחת ממני בהלוואה ולעשות

(ל) נראה דל"ל ליתמא ליה שמעון אילו שטרך אמת.

הוא פ"י ראובר הוציא שטר חוב על שמעון שהלוהו מנה ושמעון הוציא שטר חוב על ראובר שמולוהו מנה שטרך של שמעון הוא מאוחר לשטרך של ראובר ארמון אומר יכול שמעון לומר לראובן אילו חייב הייתי לך כמו שכתוב בשטרך למה חזרת ולית ממני מנה ולא גבית אותו המנה ממני בחובך מי הביאך לקחת ממני בהלוואה ולעשות